

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Olgy Puškinové a soudců JUDr. Jana Eliáše, Ph.D., a Mgr. Petra Krause v právní věci žalobkyně **Římskokatolické farnosti Horní Planá**, se sídlem v Horní Plané, Náměstí 1, IČ 650 28 201, zastoupené JUDr. Matoušem Jírou, advokátem se sídlem v Praze 1 - Starém Městě, 28. října 1001/3, proti žalované **České republice - Správě železniční dopravní cesty, státní organizaci**, se sídlem v Praze 1 - Novém Městě, Dlážďená 1003/7, IČ 709 94 234, o nahrazení projevu vůle, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 2 C 118/2017, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. října 2018, č. j. 8 Co 1130/2018-118, t a k t o :

I. Dovolání se odmítá.

II. Žalobkyně **je povinna** zaplatit žalované na náhradě nákladů dovolacího řízení částku 300 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení.

S t r u č n é o d ů v o d n ě n í (§ 243f odst. 3 o. s. ř.):

Krajský soud v Českých Budějovicích k odvolání žalobkyně výrokem I. rozsudku ze dne 11. 10. 2018, č. j. 8 Co 1130/2018-118, potvrdil rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 11. 6. 2018, č. j. 2 C 118/2017-91 [jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobkyně domáhala nahrazení souhlasu žalované s uzavřením dohody podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 10/13, publikovaného pod č. 177/2013 Sb. (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“), o vydání části původního pozemku PK 77, zapsaného v knihovní vložce 1 pozemkové knihy pro katastrální území Horní Planá, jíž v současné době odpovídá část pozemku parc. č. 430/5, zapsaného v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Jihočeský kraj, katastrální pracoviště Český Krumlov na listu vlastnictví č. 161 pro katastrální území a obec Horní Planá, z vlastnictví České republiky s právem hospodaření s majetkem státu pro Správu železniční dopravní cesty, státní organizaci (výrok I.), a jímž rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení (výrok II.)]; dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Soudy obou stupňů vyšly mimo jiné ze zjištění, že část (o velikosti cca 25 000 m²) současného pozemku parc. č. 430/5 v kat. území Horní Planá (ostatní plocha, jiná plocha,

o celkové výměře 49.321 m² nacházejícího se v blízkosti Lipenského jezera, jenž byl v roce 1980 vyňat ze zemědělského půdního fondu) v rozsahu, v jakém se překrývá s původním pozemkem PK 77, byl historickým majetkem právní předchůdkyně žalobkyně (Katholische Pharre in Oberplan), již byl odňat bez náhrady podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě), že součástí původního pozemku byl i pozemek parc. č. 430/3 (ostatní plocha, neplodná půda, o výměře 331 m²), který byl žalobkyni již vydán a který sousedí s předmětnou částí pozemku parc. č. 430/5, přičemž nejbližší užívaný přístup k pozemku žalobkyně z veřejné komunikace je po nepatrné části pozemku parc. č. 430/5, a že pozemek žalobkyně je porostlý náletem, je neudržovaný a žalobkyní nevyužívaný. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně s odkazem na závěry vyslovené v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2546/2017, dovodil, že historická souvislost označených pozemků v účelu, kdy tvořily jeden pozemek PK a sloužily k financování provozu právní předchůdkyně žalobkyně ani prostorová souvislost těchto pozemků (sousedí, navazují) nenaplňují zákonné podmínky funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., neboť se jedná toliko o souvislost vlastnickou (právní), spotřební a prostorovou, přičemž k závěru o funkční souvislosti pozemků nemůže vést ani skutečnost, že přes nárokovanou část pozemku vede přístupová cesta k pozemku žalobkyně; v tomto ohledu zvážil okolnosti dané věci a zdůraznil a) minimální užitnou hodnotu a využitelnost pozemku žalobkyně (ač reálně přístupného), která jej nevyužívá a neudržuje, b) že přístupová cesta k němu vede v okrajové části (doslova cípu) nárokované části pozemku v rozsahu několika desítek metrů, c) že nárokovaná část pozemku o výměře 25.000 m² se nachází na břehu Lipenského jezera a má nepochybně nesrovnatelnou hodnotu, a d) že vlastník nárokované části pozemku opakovaně deklaroval ochotu zajistit (do dnešního dne fakticky akceptovaný) přístup k pozemku žalobkyně věcným právem. Shrnul, že „s přihlédnutím k objektivně minimálnímu (navíc nevyužívanému) funkčnímu určení (využití) pozemku žalobkyně by bylo v rozporu nejen se smyslem a účelem zákona č. 428/2012 Sb., ale i s obecnou spravedlností, vydat část nárokovaného pozemku, která by nikoli zajistila (či podpořila) užitnou hodnotu vlastnictví žalobkyně, ale tuto teprve pro svou nesrovnatelnou kvalitu vytvořila, když „disproporce mezi oběma pozemky je tak markantní, že tato převáží nad, byť nezpochybnitelnou potřebou přístupu zajišťovanou přes část nárokovaného pozemku (jeho zanedbatelnou část), který však lze zajistit jinak (využitím příslušných občanskoprávních institutů)“. Odvolací soud dodal, jak je rovněž zdůrazněno v citovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu, že zákon č. 428/2012 Sb. v § 1 upravuje zmírnění pouze některých majetkových křivd, proto nepředpokládá, že ve všech případech dojde k naturální restituci; pro takové případy přiznává církvím a náboženským společnostem v § 15 finanční náhradu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci, jež má ve smyslu § 237 o. s. ř. za přípustné „k řešení otázek hmotného a procesního práva, při jejichž se řešení se dovolací soud odklonil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. které v rozhodování dovolacího soudu doposud nebyly řešeny vůbec“, a to 1) zda „existenci funkční souvislosti dle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. lze dovozovat i podle stavu v minulosti, před spácháním majetkové křivdy“, 2) „pokud nebylo tvrzeno ani prokázáno, že by jednotlivé části jednolitého pozemku tvořícího historické vlastnictví oprávněné osoby byly užívány rozdílně, vyplývá funkční souvislost z povahy věci a není nutno ji dále prokazovat, přestože je v současnosti pozemek rozdělen na více pozemkových parcel“, 3) „pokud bylo prokázáno, že přes pozemek, jehož vydání se oprávněná osoba domáhá, vede jediná přístupová cesta na pozemek ve vlastnictví oprávněné osoby, je tím funkční souvislost obou pozemků prokázána bez ohledu na rozdílnou

výměru či jinou kvalitu pozemku“, 4) zda „majetek, pro jehož vydání byly zákonné podmínky splněny, nelze nevydat s odkazem na § 1 zákona č. 428/2012 Sb., podle nějž se zmírňují pouze některé majetkové křivdy“. Dovolatelka - poukazujíc na odbornou literaturu - dovozuje z § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., že „není rozhodující toliko to, jakým způsobem jsou předmětné nemovitosti obhospodařovány v současnosti, nýbrž namísto toho lze vycházet rovněž ze skutečnosti, jakým způsobem byly obhospodařovány v minulosti“, a že v dané věci „je nutno vycházet z fikce, že je pozemek jako celek užíván způsobem uvedeným v pozemkové knize“. S odkazem na závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. III. ÚS 3101/13, dále namítá, že po ní nelze spravedlivě požadovat, aby prokazovala, že jednotlivé části jedné pozemkové parcely (PK 77) tvořící její historický majetek spolu v minulosti funkčně souvisely, neboť to vyplývá již ze samotné skutečnosti, že se jedná o pozemek jediný, celistvý; „funkční souvislost daného pozemku pozemkového katastru tak byla dostatečně prokázána“. Dále namítá, že za situace, kdy jediná přístupová cesta na její pozemek vede přes nárokovanou část pozemku, nelze dospět k závěru o absenci funkční souvislosti, a to bez ohledu na značný nepoměr jejich rozlohy a (tržní) hodnoty, a že „není v rozporu se smyslem restituace a zásadou obecné spravedlnosti, pokud by byl žalobkyni vydán majetek hodnotnější než ten, který s ním funkčně souvisí, pokud se přitom jedná o její historické vlastnictví“. S poukazem na § 1 zákona č. 428/2012 Sb. a na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 a sp. zn. Pl. ÚS 10/13 nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, „že není nutno odčinit všechny křivdy, jejichž odčinění je na základě zákona č. 428/2012 Sb. možné“. Navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná se v písemném vyjádření k dovolání ztotožnila s rozsudkem odvolacího soudu a navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II odst. 2. zákona č. 296/2017 Sb.) - dále jen „o. s. ř.“, a dospěl k závěru, že podle § 237 o. s. ř. není přípustné.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolací soud ve své rozhodovací praxi již opakovaně vyložil, že funkční souvislost vydávané nemovitosti s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba vlastní, nebo která se vydává podle zákona č. 428/2012 Sb. [§ 7 odst. 1 písm. a) tohoto zákona] může a i v minulosti mohla vyplývat pouze z jejich skutečné užitné souvztažnosti dané faktickými možnostmi hospodářského využití, a to především s ohledem na jejich stavební či jinou hospodářskou podobu nebo jejich přírodní ráz, což pouze odvozeně může souviset i s jejich vzájemnou polohou v území. Z ekonomického hlediska se tato souvztažnost může projevat či v minulosti projevovala zpravidla tím, že jedna nemovitost je (byla) předpokladem

fungování či řádného využívání nemovitosti jiné vzhledem k jejímu funkčnímu určení, přičemž toto využití je (bylo) bez druhé nemovitosti ztížené nebo nemožné, a oddělením jedné věci od druhé je (byla) jejich ekonomická a užitná hodnota podstatně snížena. Funkční souvislost požadovaných pozemků proto nemůže být odvozována z toho, že v rozhodném období existovala vlastnická jednota odňatých pozemků s jinými pozemky vydanými či vydávanými oprávněné osobě, neboť se nejednalo o souvislost funkční, nýbrž o souvislost právní (vlastnickou). Funkční souvislost není obdobně dána ani tím, že vlastník odňatých pozemků používal výnosy z hospodaření na těchto pozemcích ke stejnému účelu jako příjmy z dalších již vydaných či vydávaných pozemků, neboť se jednalo o souvislost spotřební, nikoliv funkční. Konečně ani územní blízkost či sousední poloha pozemků nezakládala sama o sobě jejich funkční souvislost, neboť i sousedící nemovitosti mohou (mohly) být hospodářsky využívány (obhospodařovány) rozdílně a vzájemně nezávisle. Funkční souvislost přitom rovněž nelze zaměňovat s pojetím knihovního tělesa ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách, ani se skutečností, že některé pozemky z původního historického církevního majetku byly z geodetického a evidenčního hlediska vedeny odlišně oproti současnému stavu katastru nemovitostí. Srov. k tomu např. odvolacím soudem odkazovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2546/2017, uveřejněný pod č. 151/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 19. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4170/2017, či jeho usnesení ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2204/2017, ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4851/2017, ze dne 17. 1. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4693/2017 (ústavní stížnost církevní právnické osoby proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 12. 3. 2019, sp. zn. IV. ÚS 1235/18), ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3115/2018 (ústavní stížnost církevní právnické osoby byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 4297/18), ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 2354/2018 (ústavní stížnost církevní právnické osoby byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2019, sp. zn. II. ÚS 4336/18), či ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 28 Cdo 176/2019. Nedůvodnými se tak jeví výtky dovolatelky stran restriktivního výkladu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. v ustálené rozhodovací praxi dovolacího soudu a judikatuře Ústavního soudu.

Uzavřel-li tedy odvolací soud, že dovolatelkou uplatňovaná souvislost nárokané části pozemku parc. č. 430/5 s jejím pozemkem parc. č. 430/3 nepředstavuje souvislost funkční ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., nýbrž toliko souvislost vlastnickou, spotřební a příp. prostorovou, když jde o pozemky bezprostředně sousedící, jež sice byly společně obhospodařovány a sloužily k financování právní předchůdkyni žalobkyně, avšak bez skutečné užitné souvztažnosti dané faktickými možnostmi jejich hospodářského využití, a že funkční souvislost pozemků ve smyslu uvedeného ustanovení nezakládá ani skutečnost, že tvořily jeden pozemek PK 77, nijak se od výše citované judikatury, od níž není důvodu se odchylovat ani v projednávané věci, neodchýlil. Sama okolnost, že žalobkyně k pozemku parc. č. 430/3 v jejím vlastnictví nemá zajištěn přístup z veřejné komunikace, pak při nenaplnění zákonné restituční podmínky existence funkční souvislosti ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. zjevně neodůvodňuje vydání části jí nárokaného pozemku parc. č. 430/5 žalovanou, a to tím méně, lze-li přístup žalobkyně k jejímu pozemku zajistit prostřednictvím k tomu určených právních instrumentů (ať již smluvně či uplatněním práva nezbytné cesty dle § 1029 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku - k tomu srov. např. již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 28 Cdo 176/2019).

Přípustnost dovolání nemohou založit ani další námitky dovolatelky. V rozhodovací praxi dovolacího soudu bylo již dříve připomenuto, že podle § 1 zákona č. 428/2012 Sb. má dojít ke zmírnění toliko některých křivd spáchaných komunistickým režimem na majetku registrovaných církví a náboženských společností, nikoliv ke komplexnímu odškodnění veškerého bezpráví. Konkrétní podoba vyrovnání s církvemi pak byla v rozhodující míře politickou otázkou (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 5217/2015, uveřejněný pod č. 103/2017 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, a další tam citovaná rozhodnutí, jakož i stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 22/05, a jeho náleze ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 10/13, bod 96), přičemž zákonodárce v posledku zvolil reparaci částečně formou vydání konkrétních pozemků, dílem pak v podobě paušální náhrady podle § 15 zákona č. 428/2012 Sb. za pozemky, jež vydat nelze (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. 28 Cdo 2546/2017, či jeho usnesení ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 28 Cdo 349/2017). Na rozdíl od jiných restitučních předpisů, kupříkladu zákona o půdě, ovšem normy zákona č. 428/2012 Sb. osobám oprávněným neumožňují domáhat se individuálního odškodnění za nevydaný majetek prostřednictvím finanční kompenzace či formou náhradního pozemku (viz zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5036/2016). Zákonem stanovený rámec pak nelze překračovat, respektive modifikovat ani snahou o jeho co možná nejvštricnější výklad ve vztahu k restituentům, jak se (patrně) dožaduje dovolatelka, neboť soudům nepřísluší demokraticky zvolenou politickou reprezentací upřednostněné pojetí nápravy majetkových křivd uzpůsobovat vlastním představám o žádoucí míře kompenzace újmy, již církve v minulosti utrpěly (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1246/2016, nebo usnesení téhož soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 2354/2018, a ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3504/2018).

Argumentace dovolatelky stanoviskem pléna Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl. ÚS - st. 21/05, je nepřipadná. V tomto stanovisku byl vysloven názor, dle něhož vydáním restitučních předpisů zákonodárce v podstatě legalizoval vlastnictví státu k majetku, který stát získal konfiskacemi, znárodněním a dalšími majetkovými opatřeními, a jen v případech, které restituční zákony výslovně uvádějí, je původní nabývací titul státu za splnění dalších zákonem stanovených podmínek důvodem pro vrácení věci. Tím je současně vyloučena možnost uplatnit tato práva jinak, tedy podle obecných předpisů, byť by to jinak bývalo možné, neboť restituční zákonodárství je speciální úpravou k předpisům obecným.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. III. ÚS 3101/13, byl vydán v trestní věci, v níž byl stěžovateli uložen za spáchání trestného činu loupeže trest odnětí svobody a trest vyhoštění z území České republiky, z čehož je zřejmé, že na danou věc nedopadá.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalobkyně podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť předpoklady jeho přípustnosti nejsou naplněny (§ 237 o. s. ř.).

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243c odst. 3, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 146 odst. 3 o. s. ř. v situaci, kdy dovolání žalobkyně bylo odmítnuto a kdy k nákladům žalované patří paušální náhrada režijních nákladů za jeden úkon (podání vyjádření k dovolání), tj. 300 Kč (§ 1 a § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb., o stanovení výše

paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu).

Shora citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu - vydaná po 1. lednu 2001 – jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 23. 4. 2019

JUDr. Olga Puškinová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Markéta Voráčová